

կայր այսինքն մահտեսի գասպարի որդի խօծայ մովսէսն, սորայ տունն աւիրեցին, Ռ-
 դոռոշն առին, հաճեցան զինքն սպանանել, հազիւ փախեաւ ընտանեօք գնաց քաղաքին
 մի կողմն թագեաւ, գնացին զօրպաներն տունն խորտակեցին շատ բարիքն տարան հա-
 ճեցան տունն այրել ոմանք թուրքերն ոչ թողին այրելոյ. և ինքն դեռ ևս է ի թագտեան
 հանդերձ ընդանեօք, և մէք քահանայքս ամենեին մէկ տնէն միւս տունն ոչ կարեմք
 գնալ...: Այլ և եթէ կամիք հարցանել զբան ինչ ի սահակ վարդապետէ որ մակ անուամբ
 կոչի ահագին. ձեզ յայտ է որ սայ եղև կաթուղիկոս, մեծաւ զարդիւք եկաւ ի կարին
 քաղաքն նստաւ բոլոր ամ մի, ոչ գնաց ի աթոռ իւր, ասելով եթէ անդ յէջմիածինն
 գոյ շամախեցի յակոբ վարդապետ որ նախ քան զիս գնացող կաթուղիկոսքն թիւնօք
 մահացոյց. ուստի և ես սակս յերկիւղի ոչ գնամ ի յաթոռն. երկոտասան վարդապետ
 առաքեաց յէջմիածինն նոյն յակոբ վարդապետն բերեց էրզրում իւր քովն. ասաց շատ
 կաթուղիկոս թիւնեցիր ինձ ալ այնպէս կէնէս. զայս ասաց ու մատանին մատանէն հանեց
 նորա մատն անցուց և օրհնեաց կաթուղիկոս յղեաց աթոռն, և ինքն անկաւ ի կաթու-
 ղիկոսութենէ. եղև ծաղր և նախատինք ի մէջ հայոց ազգին. նոյն յակոբ կաթուղիկոսն
 գնաց աթոռ նստաւ. տարին չլցուած էրէւանու խանն վէրուց բանտն դրեց. Խ քէսայ
 ըստակ տուքանք առաւ, այժմոյս այլվի յերկիւղի մէջ է: Գարձեալ պարսից յերկիրն
 այժմոյս այնպիսի բան չկայ որ գրեմ, խաղաղութիւն է այժմ, միայն թէ թագաւոր
 չունին. խաներն իւրաքանչիւրն իւր քաղաքն տիրել և նստել են: Լակզին մեր ախլցխայի
 բոլորն չրջապատեց. փաշան ազգեար առաւ վրան սաֆար գնաց նայինք: Էրզրումու
 աժնութիւնն եթէ կամիք իմանալ, ցորէնին սուաման Է զուռչ. զարին Գ զուռչ. միսն հօխէ
 է փրյ. էզան միսն հօխէն Գ փրյ: Գարձեալ յայսմ ամի դէրպէքիրցի յուղափառ յանձ
 մի եկաւ ինձի քով. բերան առ բերան զանազան բաներ պատմեց որ հիացաք, ասելով
 եթէ անցեալ տարին որ յոյժ սղութիւն եղև դէրպէքիր, ցորէնին սուաման ձ զուռչի ծա-
 խուեցաւ, նայ այլ Եձ զուռչի տունն, ձ զուռչի ծախէին Ա սուամում ցորէնի կուտային,
 բազումք անօթի շարդուեցան, և բազումք իւրեանց տղայքն մօրթեցին կերան, անձին
 մէկն ալ որ էր քրիստոնեայ, կառնէ իւր կինն դէպի էրզրում գոգայ թէ երթամ հացի
 հասանիմ, կնոջ ծիծն ալ մէկ մատղաշ մանուկմ ունին եղել իւրեանց զաւակն, սոքայ
 քալելով գուգան մէկ յեապանի լեռամ տակն անօթի կու նուաղին, յետոյ այրն կնոջ
 կասէ. Օվ կին մէք դժոխքն երթալուն կերթանք էկէ այս մեր մանուկն մօրթենք ուտեմք.
 կինն գուլայ կաղաղակէ այրն չի անսալ կնոջ լացին. յետոյ կինն կասէ. Մի յառաջի
 յաջացս մօրթել. համբերեայ ես փախչիմ հեռու քարի յետև անցնիմ որ տղայիս ձայն
 չլսեմ. կերթայ քարի յետև կանցնի մէմալ նայի որ սարէ ի վայր մէկ վայրի այժմ
 վայելով վաղվաղակի հասնի յայս կնոջ քովն. կինն շուտով այժմուն գլխէն կու բռնէ տանի
 էրկան կու տայ տղան կազատէ. այժն մօթեն կուտեն. այս հրաշքն ալ այսպէս եղև:
 Այժմոյս նոյն քաղաքն աժնութիւն է Աստուծոյ զոհութիւն: Հայր իմ հէրու յղեցի Ա
 արծաթապատ աւետարամ, որ բոլոր դապլամայ արծաթ էր ամենեին բաց տեղ չունիր.
 ի միասին ևս մէկ մեծ հին գիրքմ...:

Յամի տեառն 1760

Մայիսի ԺԳ

Նուստ ծառայ

Տէր Յակոբ տէր Ղազարեան
 անարժան քհնյ. ի խոտրջրոյ
 գրուեցաւ գիրս ի կարին քաղաքի

Գարձեալ ծանիք. Հալպայ մինչև որ գայ հասանի Ղարս անմին սինօն, պաշիպօշ
 լաւանտն պաշարեց, յերկիր յամենայն աւիրեց իբր շէնլիք շթողեց, բազում գարշելի
 բաներ էրաւ, մանաւանդ բասէնու յերկիրն: Ոչ փաշայ կայ ոչ դատաւոր:

Այս թուիթն դեռ ևս չէի ծալել և գմռել. ախլցխայու մարդ էհաս ասդ էրզրում,
 ասելով թէ լակզին մեծապէս պաշարեց և սխլաթ էրաւ քաղաքին, միայն մնաց Աս-
 տուծոյ: